

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Evy Pechové a soudkyň Mgr. Gabriely Bašné a Mgr. Michaely Bejčkové v právní věci žalobce: **J. V.**, zast. Mgr. Petrem Kallou, advokátem se sídlem v České republice, Jana Zajíce 32, Praha 7, proti žalovanému: **Magistrát hlavního města Prahy**, se sídlem v České republice, Mariánské náměstí 2, Praha 1, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 8. 2012, čj. S-MHMP 1100027/2011,

t a k t o :

- I. **Rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 17. 8. 2012, čj. S-MHMP 1100027/2011, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.**
- II. **Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 8 808,- Kč do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce Mgr. Petra Kally, advokáta.**

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se podanou žalobou domáhal zrušení rozhodnutí označeného v záhlaví tohoto rozsudku, jímž žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Úřadu městské části Praha 1, odboru matrik, (dále jen „správní orgán I. stupně“), ze dne 18. 10. 2011, čj. ÚMČP1 96969/2010/I, kterým nebylo vyhověno žádosti žalobce o vydání osvědčení o státním občanství České republiky podle ustanovení § 20 zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění rozhodném, (dále jen „zákon o státním občanství“), pro nezletilého E. F. M. - V.

V první žalobní námitce žalobce namítá nesprávně zjištěný skutkový stav. Správní orgány nezkoumaly celkovou rodinnou situaci a nepokusily se zamyslet nad nepříznivými právními následky pro žalobce a nezletilého. Nezletilý se nachází v péči žalobce a jeho manžela (dále také „osvojitelé“) již několik let a hovoří anglicky, francouzsky a česky.

Žalobce je státním občanem České republiky a má zde i zbytek své rodiny, včetně své matky. Přestože by se rád do České republiky vrátil natrvalo, nemůže tak učinit, jelikož by děti vystavil rizikům spojených odmítáním uznat jejich státní občanství. Nezletilý se na území České republiky v minulosti opakovaně krátkodobě zdržoval. Komplikace by mohly nastat za situace, že by byl nezletilý nucen podrobit se lékařskému vyšetření a ošetření. Stejně tak by mohl být považován vstup a pobyt nezletilého na území České republiky za nelegální. Skutečností, že nezletilý žije trvale s osvojiteli ve Spojených státech amerických a na území České republiky nikdy trvale nepobýval, nejsou argumenty proti tomu, aby bylo uznáno osvojení a nezletilému přiznáno občanství, nýbrž se jedná o důsledky toho, že je nezletilému občanství upíráno. Správní orgány opomenuly základní účel osvojení, a to vytvoření relevantního právního vztahu mezi osvojitelem a osvojencem, a dále účel nabytí státního občanství osvojením, jímž je ošetření a ochrana zájmu dítěte a ochrana jeho práv a právního postavení. Přístup správních orgánů narušuje právní jistotu, neboť pár tvořený osobami stejného pohlaví, který do České republiky přicestuje se svým společně osvojeným dítětem, se vystavuje nebezpečí, že osvojení nebude uznáno a že osvojené děti budou páru odebrány.

Druhá žalobní námitka směřuje proti nezákonnosti žalobou napadeného rozhodnutí z důvodu nesprávného právního posouzení. Správní orgán se totiž nezabýval jen otázkou, zda je uznání osvojení v rozporu s veřejným pořádkem, nýbrž začal na posuzovaný případ přímo aplikovat další ustanovení českého právního řádu.

Veřejným pořádkem není kterékoli ustanovení českého právního řádu, nýbrž jej tvoří jen ta ustanovení, na nichž je nutno bez výhrady trvat; podle judikatury Nejvyššího soudu se musí jednat o rozpor s veřejným pořádkem takového stupně, který by porušoval základní principy českého právního řádu. Za součást veřejného pořádku nejsou přitom právní naukou považovány ani veškerá kogentní ustanovení. Žalobce dále uvádí, že k výkladu neurčitého pojmu veřejný pořádek může přispět i zahraniční judikatura.

Právní úvaha správního orgánu, podle níž nelze rozhodnutí Vrchního soudu Kalifornie (v podáních žalobce, v rozhodnutí správního orgánu I. stupně a v žalobou napadeném rozhodnutí označovaného jako Nejvyšší soud Kalifornie) o osvojení podle českého práva uznat, je v rozporu s konceptem veřejného pořádku a jeho účelem. K základním principům českého právního státu nelze počítat to, že dle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění rozhodném, je možné společné osvojení dítěte pouze manželi, ani to, že podle zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění rozhodném, brání trvalý partnerství tomu, aby některý z partnerů osvojil dítě. Za základní principy rodinného práva, na nichž je nutno bez výhrady trvat, lze považovat princip monogamie, respektování nejlepšího zájmu dítěte atp. Revidované znění čl. 7 Evropské úmluvy o osvojení dětí umožňuje členským státům, aby pod režim této úmluvy vztáhly i společné osvojení osobami stejného pohlaví, které vstoupily do manželství nebo do registrovaného partnerství. Z ustanovení § 63 odst. 1 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění rozhodném, plyne, že zákonodárce rozlišuje mezi rozporem s veřejným pořádkem a nepřipustností osvojení podle hmotněprávních norem českého práva. Nepřipustnost osvojení přitom nastává, pokud by společně chtěly osvojit dvě osoby, které nejsou manželi, či pokud by chtěla osvojit osoba, která žije v trvalém registrovaném partnerství; tyto situace tedy nepředstavují rozpor s veřejným pořádkem.

Základním principem rodinného práva je zájem, resp. blaho dítěte. Správní orgán rozhodnutím popřel zájem nezletilého, v řízení se jím zabýval povrchně a formalisticky, čímž se dopustil nepřipustné ingerence do rodinné a soukromé sféry nezletilého a upřel uznat jeho státní občanství, které vzniklo *ex lege* dle § 3a zákona o státním občanství České republiky. Správní orgán tedy postupoval v příkrém rozporu s veřejným pořádkem, neboť opomenul uvážit zájem dítěte. V tomto kontextu je rozhodnutí v rozporu s právy dítěte ve smyslu

Úmluvy o právech dítěte. Dle judikatury Ústavního soudu musí být zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí. Napadeným rozhodnutím bylo navíc nepřipustně zasaženo do práva nezletilého na respektování rodinného života ve smyslu čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Správní orgán konstatoval, že blaho dítěte je naplněno tím, že má státní občanství Spojených států amerických, a není tedy osobou bez státního občanství. Zájem dítěte správní orgány posoudily zcela limitovaně; správní orgány pochybily, když ošetření zájmu dítěte na území České republiky správní orgány zcela pominuly a pouze odkázaly na to, jakým způsobem je blaho dítěte ošetřeno na území Spojených států amerických.

Pokud by žalobce připustil, že součástí veřejného pořádku je zákaz společného osvojení dítěte dvěma osobami stejného pohlaví žijícími ve formalizovaném svazku i zákaz osvojení dítěte osobou žijící v trvajícím registrovaném partnerství, dostaly by se tyto principy do konfliktu se zájmy dítěte, jež jsou neoddiskutovatelně součástí veřejného pořádku, nezbylo by než řešit konflikt upřednostněním toho principu, který je pro daný případ relevantnější. Při posuzování, zda lze rozhodnutí Vrchního soudu Kalifornie o osvojení nezletilého uznat podle českého práva, by měly být správní orgány vázány přednostně ústavními a mezinárodně právními požadavky na ochranu soukromého a rodinného života nezletilého, které by měly být primárním hlediskem při posouzení této otázky a které by měly a musely mít přednost před ustanoveními zákonného pořádku. Šlo by o chybu, pokud by nemožnost uznání cizozemského rozhodnutí byla dovozena ze zákonných ustanovení, aniž by tato ustanovení byla poměřena s ustanoveními Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Uznání cizozemského rozhodnutí musí být primárně posuzováno z hlediska naplnění závazků z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Nadto má být dle žalobce přihlédnuto i k doporučením Evropského parlamentu, z nichž vyplývá, že členské státy mají právně regulovat právní status homosexuálně orientovaných osob a odstranit jejich diskriminaci, mají mimo jiné usilovat o odstranění omezení výkonu rodičovských práv homosexuálů a zajistit jejich právo na adopce. Musí tak být primárně zvažován soulad rozhodnutí a jeho účinků s ústavními principy a mezinárodními závazky České republiky, což znamená posuzovat, zda odepření ochrany rodinnému vztahu nezletilého, založenému cizozemským rozhodnutím, je v souladu s neopominutelným požadavkem na ochranu rodinného života nezletilého. Vnitrostátní úprava, která nedovoluje osvojení dítěte osobám ve formalizovaném partnerství osob stejného pohlaví, nemůže být dostatečným východiskem pro učinění závěru o tom, že již existujícímu osvojení (osvojení založenému cizozemským rozhodnutím) bude odepřena ochrana ve formě uznání takového rozhodnutí pro rozpor s veřejným pořádkem, resp. pro tvrzený rozpor se zákonně regulovanými morálními hodnotami. U takových hodnot nelze dovozovat jejich rozpor s morálkou či základními právními principy, neboť neexistuje široká společenská shoda o amorálnosti adopce ze strany homosexuálně orientovaných osob.

Ve třetí žalobní námitce žalobce namítá, že napadené rozhodnutí je v rozporu s ústavním pořádkem; došlo k porušení zákazu diskriminace z důvodu sexuální orientace žalobce. Skutečnost, že došlo ke společné adopci dvěma osobami stejného pohlaví a že měla adoptovat dítě osoba žijící ve stejnopohlavním manželství, byla pro správní orgány důvodem k uplatnění výhrady veřejného pořádku. České právo sice manželství osob stejného pohlaví nezná, správní orgány si však situaci připodobnily k českému registrovanému partnerství. Pokud by osvojili dítě společně v Kalifornii francouzský státní občan a česká státní občanka, osvojení by bylo správními orgány uznáno a dítěti by bylo automaticky přiznáno české státní občanství. O žádosti žalobce tak bylo rozhodnuto čistě s ohledem na jeho sexuální orientaci; o právech nezletilého bylo rozhodnuto čistě z důvodu sexuální orientace jeho osvojitele.

Podle další žalobní námítky správní orgány podstatně porušily ustanovení o řízení před správním orgánem. Správní orgány porušily § 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád,

ve znění rozhodném, když postupovaly v rozporu se zákonem a mezinárodními smlouvami, překročily svou pravomoc ve věcech vydání osvědčení o státním občanství, zasáhly do práv dotčených osob způsobem přičícím se principu zdrženlivosti a jimi přijaté řešení je v rozporu s veřejným pořádkem. Před vydáním rozhodnutí ve věci nebyla žalobci dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, a to ani před správním orgánem I. stupně, ani před žalovaným. Rozhodnutí bylo vydáno po více jak 9 měsících od podání odvolání, po uplatnění opatření proti nečinnosti. O nechuti ve věci rozhodnout svědčí emailová korespondence mezi správními orgány.

V posledním žalobním bodě žalobce namítá nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí. Argumenty o zájmech dítěte, o tom, že zájmy dítěte jsou součástí veřejného pořádku České republiky a že jakožto součást veřejného pořádku převažují nad pravidly, které české právo stanoví pro společné osvojení nezletilého dítěte, správní orgány pouze negovaly, aniž by v odůvodnění uvedly, jakou úvahou byly vedeny, jakým způsobem zájmy dítěte posoudily a jakým způsobem provedly zvážení zájmů dítěte v porovnání s pravidly, které stanoví české právo pro osvojení.

Žalovaný ve svém vyjádření k podané žalobě nejprve shrnul průběh správního řízení, následně uvedl svou argumentaci, která je obdobná té v odůvodnění napadeného rozhodnutí. Nadto konstatoval, že jestliže zákonodárce rozlišuje mezi rozporem cizích rozhodnutí s veřejným pořádkem a nepřípustností osvojení podle hmotněprávních ustanovení českého práva, neznamená to, že tyto dva pojmy stojí alternativně vedle sebe; rozpor cizího rozhodnutí s veřejným pořádkem s sebou zpravidla přináší současně i neslučitelnost takového rozhodnutí s příslušnými hmotněprávními ustanoveními českého práva. Hypotézu žalobce, že by mohl být nezletilý americký občan při návštěvě České republiky odebrán z jeho péče nebo že by mu bylo upřeno ošetření ve zdravotnickém zařízení, považuje žalovaný za absurdní. K námitce žalobce, že mu nebyla dána možnost vyjádřit se k podkladům pro rozhodnutí před jeho vydáním, žalovaný uvedl, že vycházel z podkladů, které nashromáždil správní orgán I. stupně a spisový materiál nedoplňoval. Vzhledem k průběhu správního řízení (kdy bylo původní usnesení správního orgánu I. stupně žalovaným zrušeno a věc mu byla vrácena k novému projednání, a až následně bylo vydáno správním orgánem I. stupně další rozhodnutí, které bylo žalovaným potvrzeno) žalovaný důvodně očekával, že žalobce je s obsahem jednotlivých písemností obeznámen. Obsah stanovisek, která tvořila podklad pro napadené rozhodnutí, byl konstatován ve čtyřech rozhodnutích, žalobce tedy prokazatelně věděl o tom, že tyto podklady jsou součástí správního spisu a jaký je jejich obsah. Žalovaný doplnil, že projednávané věci věnoval mimořádnou pozornost, neboť nikdy předtím neřešil případ s obdobným skutkovým stavem. K námitce týkající se dotčeného emailu žalovaný dodal, že nesvědčí o nechuti k rozhodování dané věci, nýbrž reaguje na fakt, že správní orgán I. stupně projednával v těsném sledu několik případů s poměrně komplikovaným skutkovým stavem věci; email navíc neobsahoval žádné subjektivní ani jiné hodnocení účastníků ani předmětu řízení. Žalovaný uzavřel, že rozhodnutí Vrchního soudu Kalifornie o osvojení nezletilého nelze na území České republiky uznat pro jeho rozpor s veřejným pořádkem, a proto navrhl předmětnou žalobu zamítnout.

V podání ze dne 26. 11. 2015 žalobce soudu sdělil, že v souvislosti s přijetím nového zákona o mezinárodním právu soukromém inicioval u Okresního soudu v Prostějově soudní řízení o uznání soudních příkazů k adopci Vrchního soudu Kalifornie, přičemž tyto příkazy byly pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Prostějově uznány. Dle názoru žalobce představuje rozsudek Okresního soudu v Prostějově buď rozhodnutí o osobním stavu, jímž je

správní soud dle § 52 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění rozhodném, (dále jen „s. ř. s.“), vázán, nebo rozhodnutí, z nějž správní soud dle téhož ustanovení vychází.

Podle § 75 odst. 1 a 2 s. ř. s. soud přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí v mezích uplatněných žalobních bodů a vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. V souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s., rozhodl soud bez nařízení jednání, neboť žalobce s tím výslovně souhlasil a žalovaný se k této otázce k výzvě soudu nevyjádřil, a má se tedy za to, že s takovým postupem souhlasí.

Ze správního spisu soud zjistil následující skutečnosti:

Rozhodnutím Vrchního soudu Kalifornie ze dne 25. 5. 2007, sp. zn. RA 07319625, byl nezletilý E. F. M. - V. společně osvojen žalobcem a francouzským státním občanem F. M., přičemž osvojitel či osvojitelé a dítě jsou nyní rodičem a dítětem podle zákona se všemi právy a povinnostmi vyplývajícími ze vztahu rodiče a dítěte.

Rozhodnutím správního orgánu I. stupně nebylo vyhověno žádosti žalobce o vydání osvědčení o státním občanství České republiky nezletilému; důvodem byla skutečnost, že osvojení nezletilého žadatelem nelze podle českého práva uznat, neboť nemůže být považován za individuálního osvojitele v situaci, kdy je z předložené dokumentace známo, že k osvojení došlo společně s další osobou mužského pohlaví.

Napadeným rozhodnutím žalovaný odvolání žalobce zamítl a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil. V odůvodnění uvedl, že rozhodnutí Vrchního soudu Kalifornie podléhá neformálnímu způsobu uznání podle § 65 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění platném v době vydání napadeného rozhodnutí, (dále jen „zákon č. 97/1963 Sb.“), tj. uznání se nevyslovuje zvláštním výrokem, ale příslušný orgán po posouzení splnění podmínek pro uznání cizozemského rozhodnutí k tomuto rozhodnutí přihlédne, jako by šlo o rozhodnutí soudu České republiky. Správní orgány tedy posuzovaly uznatelnost a vykonatelnost dle hledisek uvedených v § 64 zákona č. 97/1963 Sb. Podle téhož zákona nelze cizí rozhodnutí uznat ani vykonat, pokud by se jeho uznání přičilo veřejnému pořádku České republiky, přičemž veřejný pořádek označuje takové zásady společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat; neomezuje se však pouze na základní principy demokratického právního státu, ale zahrnuje rovněž obecné zásady jednotlivých právních odvětví. S odkazem na ustanovení zákona o rodině žalovaný konstatoval, že český právní řád nepřipouští společné osvojení dítěte jinými osobami než mužem a ženou žijícími v manželství. Tento princip společné adopce lze považovat za jednu ze zásad, na nichž je postavena právní úprava tohoto typu náhradní rodinné péče, a tedy i za součást veřejného pořádku. Při formulaci tohoto závěru žalovaný podporně využil stanoviska Ministerstva spravedlnosti, Nejvyššího soudu a Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, v nichž uvedené instituce konstatovaly, že uznání rozhodnutí Vrchního soudu Kalifornie o osvojení nezletilého nelze na území České republiky uznat pro jeho rozpor s veřejným pořádkem. Navíc z důvodové zprávy k zákonu o mezinárodním právu soukromém (který ke dni vydání tohoto rozhodnutí nenabyl účinnosti) vyplývá, že zákonodárce podmínil uznání cizozemských rozhodnutí o osvojení mimo jiné i jejich souladem s českým právním řádem, aby ze strany účastníků, kteří jsou českými občany, nemohlo dojít k obcházení české zákonné úpravy osvojení tím, že k osvojení dojde v zahraničí. Mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými není uzavřena žádná smlouva, která by upravovala vzájemné uznávání rozhodnutí o osvojení nezletilých; stejně tak

tuto problematiku neupravuje ani žádná mezinárodní smlouva, úmluva či konvence, jejímiž smluvními stranami by byly oba státy. Je tedy na vůli obou států, zda a za jakých podmínek na svém území přiznají právní účinky rozhodnutím soudů druhého státu. Otázka společné adopce osobami stejného pohlaví není řešena ani Evropskou úmluvou o osvojení dětí, ani právem Evropské unie. Nejblíže projednávané věci je rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Gas a Dubois proti Francii, kdy se žadatelky žijící v partnerství domáhaly osvojení dítěte, jehož biologickou matkou byla jedna z partnerek. Soud v této souvislosti zkonstatoval, že není porušením Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod to, že partnerka nemůže adoptovat dítě své partnerky (biologické matky) a že vzhledem k sociálním, osobním a právním důsledkům manželství nemůže být právní situace žadatelek považována za srovnatelnou s manželským párem, pokud jde o adopci druhým rodičem. Dále žalovaný uvedl, že rozsudek Nejvyššího soudu republiky Slovinsko, na který žalobce odkazoval, nemá na území České republiky žádnou závaznost ani účinky. K námitce, že správní orgán I. stupně postupoval v rozporu se zájmem nezletilého, žalovaný uvedl, že nezletilý není osobou bez státního občanství, trvale žije na území Spojených států amerických, v České republice nikdy trvale nepobýval, nebyl s ní v žádném právním vztahu a její jurisdikci nepodléhá. Žalovaný proto vyjádřil pochybnost, že by rozhodnutí správních orgánů mohlo mít jakýkoli faktický dopad na právní postavení nezletilého. Ani obecně formulované hledisko zájmu dítěte není s to překlenout jednoznačný rozpor cizozemského rozsudku s právním řádem České republiky, zejména s principy, na nichž je založena česká právní úprava společného osvojení nezletilého dítěte a které žalovaný považuje za součást veřejného pořádku. Žalovaný uzavřel, že správní orgán I. stupně nepochybil, když žádosti žalobce o vydání osvědčení o státním občanství nevyhověl; rozsudek Vrchního soudu Kalifornie o společném osvojení nelze na území České republiky uznat pro jeho rozpor s veřejným pořádkem.

Městský soud v Praze posoudil věc takto:

Podle § 2 písm. b) zákona o státním občanství se státní občanství České republiky nabývá osvojením.

Podle § 3a zákona o státním občanství nabývá dítě, jehož alespoň jeden osvojitel je státním občanem České republiky, státního občanství České republiky dnem právní moci rozsudku o osvojení.

Podle § 66 odst. 1 zákona o rodině jako společné dítě mohou někoho osvojit jen manželé.

Podle § 74 odst. 1 a 2 zákona o rodině osvojení může být provedeno také tak, že je nelze zrušit. Takto mohou osvojit dítě pouze manželé, nebo jeden z manželů, který žije s některým z rodičů dítěte v manželství, anebo pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte. Výjimečně může takto osvojit i osamělá osoba, jestliže jsou jinak předpoklady, že toto osvojení bude plnit svoje společenské poslání. V takovém případě soud též rozhodne, aby byl z matriky vypuštěn zápis o druhém rodiči dítěte.

Podle § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.

Podle § 63 zákona č. 97/1963 Sb. rozhodnutí justičních orgánů cizího státu ve věcech uvedených v § 1, stejně jako cizí soudní smíry a cizí notářské listiny v těchto věcech mají v České republice účinnost, jestliže nabyla podle potvrzení příslušného cizího orgánu právní moc a byla-li uznána československými orgány.

Podle § 64 písm. d) zákona č. 97/1963 Sb. nelze cizí rozhodnutí uznat ani vykonat, jestliže by se jeho uznání přičilo československému veřejnému pořádku.

Podle § 36 zákona č. 97/1963 Sb. právního předpisu cizího státu nelze použít, pokud by se účinky tohoto použití přičily takovým zásadám společenského a státního zřízení Československé socialistické republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat.

Jádrem sporu je posouzení, zda správní orgány postupovaly v souladu se zákonem a dalšími právními předpisy, když dovodily, že rozsudek Vrchního soudu Kalifornie o společném osvojení nelze na území České republiky pro jeho rozpor s veřejným pořádkem uznat, a tedy nevyhověly žádosti žalobce o vydání osvědčení o státním občanství České republiky pro nezletilého E. F. M. - V.

Na úvod soud konstatuje, že cizozemská rozhodnutí ve věcech rodinných mají v České republice účinnost pouze tehdy, 1) nabyli-li právní moci a současně 2) byla-li uznána příslušnými českými orgány. Zákon č. 97/1963 Sb. stanoví podmínky uznání cizích rozhodnutí negativně, tzn. každé cizí rozhodnutí je v České republice v souladu s § 63 zásadně uznatelné, netrpí-li některou z vad vypočtených v § 64, k nimž se řadí i rozpor cizího rozhodnutí s českým veřejným pořádkem. K uznání cizího rozhodnutí může dojít dvěma procesními způsoby – buď se uznání vyslovuje zvláštním výrokem, anebo je cizí rozhodnutí uznáno tím, že k němu český orgán přihlédne, jako by šlo o rozhodnutí českého orgánu. Zákon č. 97/1963 Sb. tedy výslovně stanoví, že uznání cizího rozhodnutí se v majetkových věcech nevyslovuje zvláštním výrokem, naopak ve věcech manželských a ve věcech určení otcovství se cizí rozhodnutí uznávají jen na základě zvláštního rozhodnutí. O jiných nemajetkových věcech, např. o osvojení dítěte, však zákon mlčí. V souladu s § 64 zákona č. 97/1963 Sb. lze i taková rozhodnutí v České republice uznat, a to neformálním způsobem dle § 65.

V nyní projednávaném případě rozhodnutí Vrchního soudu Kalifornie o osvojení nezletilého nabylo právní moci. Správní orgány však shledaly nesplnění druhé podmínky, konkrétně uznání takového rozhodnutí. Dle jejich názoru nelze předmětné rozhodnutí o osvojení uznat, jelikož se přičí veřejnému pořádku; z tohoto důvodu nebylo možné žádosti žalobce o vydání osvědčení o státním občanství České republiky pro nezletilého vyhovět. Soud se s touto argumentací žalovaného neztotožnil.

Soud se nejprve zaměřil na vymezení obsahu neurčitého pojmu veřejný pořádek. Veřejným pořádkem se dle § 36 zákona č. 97/1963 Sb. rozumí „*zásady společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat*“. Obdobnou charakteristiku podává i Evropský soudní dvůr (viz rozsudek ze dne 11. 5. 2000, sp. zn. C-38/98, ve věci Régie Nationale des Usines Renault SA v. Maxicar SpA, rozsudek ze dne 28. 3. 2000, sp. zn. C-7/98, ve věci Dieter Krombach v. André Bamberski), jenž konstatoval, že rozpor s veřejným pořádkem musí být takového stupně, že porušuje základní principy právního řádu státu, v němž se o uznání žádá. V důvodové zprávě k zákonu č. 97/1963 Sb. se pak píše, že „*se připouští výhrada veřejného pořádku, jakožto obranného prostředku proti aplikaci takových ustanovení cizího práva, jež jsou v rozporu s těmi zásadami našeho společenského a státního zřízení, na nichž je nutno bez výhrady trvat. Nelze vypočítávat, které to jsou zásady, z jejich povahy musí vyplývat, že mají absolutně kogentní ráz. Ne každý rozpor se zásadami našeho práva, ale toliko se zásadami zvlášť kvalifikovanými opravňuje k aplikaci výhrady veřejného pořádku (např. zásada rovnosti ras, pohlaví atd.)*“.

Za základní zásady společenského a státního zřízení je třeba považovat pouze skupinu těch nejvýznamnějších zásad a principů, které tvoří součást právního řádu České republiky. Výhradu veřejného pořádku tak lze použít především za situace, jsou-li dotčeny ústavní předpisy, typicky zásada rovnosti lidí před zákonem či některé ze základních lidských práv. Rozpor s veřejným pořádkem tedy předpokládá, že základem cizího rozhodnutí je právní úvaha, která je zcela neslučitelná s českým právním řádem. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007, se musí jednat o rozpor „*takového stupně, který by porušoval základní principy českého právního řádu*“. Neuznání cizího rozhodnutí pro jeho rozpor s veřejným pořádkem by tudíž mělo být využíváno pouze výjimečně a v těch nejzávažnějších případech.

Pod pojem veřejného pořádku, na jehož základě lze dospět k závěru o nemožnosti uznání cizího rozhodnutí, nelze podřadit kterékoli kogentní ustanovení českého právního řádu, nýbrž pouze ty nejvýznamnější principy a zásady prolínající se celým právním řádem, na nichž je nutno trvat za jakýchkoli okolností. Těmito nejvýznamnějšími zásadami může být například zásada trvání na ochraně základních práv jednotlivce (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 709/05). Naopak dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2007, sp. zn. NCu 176/2007, aplikace výhrady veřejného pořádku nebude namístě v případě, kdy právní řád České republiky neupravuje mezi okolnostmi vylučujícími uzavření manželství právní důvod neplatnosti, na jehož základě byla cizím soudem určena neplatnost manželství.

S přihlédnutím ke všemu shora uvedenému dospěl soud k závěru, že ustanovení § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství (dle nějž trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte) a § 66 odst. 1 zákona o rodině (dle nějž mohou jako společné dítě někoho osvojit jen manželé), na jejichž základě správní orgány neuznaly rozhodnutí Vrchního soudu Kalifornie o osvojení, nelze přiřadit k zásadám společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat. Nejedná se totiž o žádný z nejvýznamnějších principů, tj. principů tvořících základ České republiky jakožto státu či představujících základní lidská práva. Není pochyb o tom, že základní zásady, které jsou součástí veřejného pořádku, mohou představovat rovněž některá význačná ustanovení jednotlivých právních odvětví. Z oblasti rodinného práva lze za zásady, na nichž je nutno bez výhrady trvat, považovat zejména princip monogamie či zájem a blaho dítěte, neboť se jedná o ustálené a neměnné normy, které v zásadě nepodléhají novelizacím a které tvoří základní pilíře celého systému, na němž je rodinné právo vystavěno. Těmito významným zásadám nelze stavět na roveň nemožnost osvojit si dítě za trvání registrovaného partnerství ani pravidlo, že společně si mohou osvojit dítě jen manželé.

Závěr soudu podporuje i ustanovení § 13 odst. 1 a 3 zákona o registrovaném partnerství, dle něhož není existence partnerství překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy, a pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner. Z důvodové zprávy k zákonu jednoznačně vyplývá, že je-li některý z partnerů rodičem, je třeba (pokud jde o dítě) postupovat tak, jako by do partnerství nevstoupil; „*statusový vztah partnerství nemá na statusový vztah rodičovství žádný vliv*“. Soud k tomu dodává, že vstupem do registrovaného partnerství nepřestává být partner právně rodičem svého dítěte, ani tím nedochází k omezení či zbavení jeho rodičovské zodpovědnosti. Opačný postup by musel být kvalifikován jako diskriminace z důvodu sexuální orientace. Navíc žádné ustanovení nestanoví zákaz svěřit dítě jednomu z partnerů do pěstounské péče.

Jelikož se tedy oba partneři v běžném životě mohou společně starat o děti, ať už v situaci, kdy jeden z partnerů má dítě z dřívějšího vztahu nebo kdy bylo dítě svěřeno jednomu z partnerů do výchovy či pěstounské péče, a jelikož se tato situace nijak zásadně

neliší od okolností rozhodných pro daný případ, nebylo možné ustanovení o zákazu osvojení dítěte registrovanými partnery zařadit mezi neporušitelné základní zásady, na nichž je třeba bezvýhradně trvat. Smyslem rozhodnutí Vrchního soudu Kalifornie o osvojení totiž bylo založení právního vztahu mezi osvojitelem a nezletilým obdobně, jako je tomu mezi rodiči a dítětem, přičemž základem takového vztahu je právě péče o dítě, kterou i v České republice mohou partneři běžně vykonávat.

Soud tedy uzavírá, že žalovaný i správní orgán I. stupně pochybili, když dospěli k závěru, že rozhodnutí o společném osvojení nelze na území České republiky uznat pro jeho rozpor s veřejným pořádkem, neboť (jak již soud odůvodnil v odstavcích výše) rozpor s veřejným pořádkem v daném případě nebyl dán. Vzhledem k popsané neexistenci rozporu s veřejným pořádkem měly správní orgány k rozhodnutí Vrchního soudu Kalifornie o společném osvojení nezletilého přihlédnout.

Jelikož je žalobce jakožto jeden z osvojitelů nezletilého E. F. M. - V. státním občanem České republiky, nabytí nezletilý státní občanství České republiky *ex lege*, a to dnem právní moci rozsudku o osvojení. Za takové situace byl žalovaný i správní orgán I. stupně povinen v souladu s § 20 odst. 2 zákona o státním občanství vydat nezletilému k žádosti jeho zákonného zástupce osvědčení o státním občanství České republiky.

I pokud by soud připustil, že uznání rozhodnutí o osvojení bylo v rozporu s veřejným pořádkem, což však soud nečiní, byl by žalovaný v rámci rozhodování o vydání či nevydání osvědčení státního občanství nezletilému povinen posuzovat nejlepší zájem dítěte. Podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte totiž musí být zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, tím spíše v otázkách týkajících se státního občanství dítěte, jímž mezi občanem a státem vzniká úzký osobní a trvalý právní vztah. Podle odst. 2 téhož ustanovení se smluvní státy Úmluvy o právech dítěte, a tedy i Česká republika, zavazují zajistit dítěti takovou ochranu a péči, jaká je nezbytná pro jeho blaho, přičemž berou ohled na práva a povinnosti jeho rodičů, zákonných zástupců nebo jiných jednotlivců právně za něho odpovědných, a činí pro to všechna potřebná zákonodárná a správní opatření.

V daném případě se však správní orgány zájmem nezletilého nezabývaly; pouze konstatovaly, že nezletilý je občanem Spojených států amerických a v České republice nikdy trvale nepobýval. Na základě toho vyjádřily pochybnost, že by jejich rozhodnutí mohlo mít jakýkoliv faktický dopad na právní postavení nezletilého. Takový postup správních orgánů však nelze označit za řádný, neboť jejich úkolem bylo přihlédnout k nejlepšímu zájmu dítěte, a tedy i zkoumat jeho rodinné poměry.

V zájmu nezletilého E. F. M. - V. bylo a je, aby žalovaný i správní orgán I. stupně na území České republiky uznali rozhodnutí Vrchního soudu Kalifornie o osvojení a aby mu vydali osvědčení o státním občanství, které nabytí ze zákona již dnem právní moci rozhodnutí o osvojení. Nelze totiž odhlédnout od toho, že osvojitel nezletilého je státním občanem České republiky a má zde svou rodinu a zejména matku, za kterou společně s nezletilým pravidelně jezdí. Dále soud upozorňuje, že bližší vztah nezletilého k České republice je patrný také ze skutečnosti, že nezletilý hovoří nejen anglicky, tj. jazykem státu, v němž žije, ale také česky. Žalovaný neprokázal ani nenamítal opak.

Po zohlednění uvedených skutečností dospěl soud k závěru, že v nyní projednávaném případě byl dán jednoznačný zájem dítěte na uznání rozhodnutí o osvojení, a tím pádem i na vydání osvědčení o státním občanství nezletilému.

Argumentace žalovaného, že při svém rozhodování vycházel z vyjádření Nejvyššího soudu, Ministerstva spravedlnosti a Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, je irelevantní,

neboť se ze strany jmenovaných orgánů jednalo o neformální a zcela nezávazné doporučení, příp. posouzení právní otázky – případného rozporu uznání rozhodnutí o osvojení s veřejným pořádkem České republiky, a nikoli o závazné stanovisko, jehož obsah by byl pro výrokovou část napadeného rozhodnutí závazný.

K odkazu žalobce na rozsudek Okresního soudu v Prostějově, jímž byl soudní příkaz k adopci nezletilého vydaný Vrchním soudem Kalifornie na území České republiky uznán, zdejší soud uvádí, že podle § 75 odst. 1 s. ř. s. vychází soud při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu; ke změně právní úpravy nebo skutkových okolností nastalých po vydání přezkoumávaného rozhodnutí nemůže soud přihlížet.

Žalobce tedy se svými námitkami uspěl; soud proto žalobou napadené rozhodnutí pro nezákonnost podle ustanovení § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil. V souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. soud současně vyslovil, že se věc vrací žalovanému k dalšímu řízení. Právním názorem, který soud ve zrušujícím rozsudku vyslovil, je v dalším řízení správní orgán vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

O nákladech řízení rozhodl soud podle ustanovení § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. Žalobce, jenž měl ve věci úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení vůči neúspěšnému žalovanému. Náklady, které žalobci v řízení vznikly, spočívají v zaplaceném soudním poplatku z podané žaloby ve výši 3 000,- Kč a dále v nákladech právního zastoupení žalobce za dva úkony právní služby po 2 100,- Kč (převzetí a příprava zastoupení, podání žaloby) podle ustanovení § 7, § 9 odst. 3 písm. f) a § 11 odst. 1 písm. a), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění rozhodném, a dva režijní paušály po 300,- Kč za náhradu hotových výdajů zástupce žalobce podle ustanovení § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Jelikož zástupcem žalobce je advokát, který je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se odměna o částku odpovídající dani, kterou je zástupce povinen z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Částka daně činí 1 008,- Kč. Úhrnem tak žalobci náleží 8 808,- Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo

jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Praze dne 4. dubna 2016

JUDr. Eva P e c h o v á, v.r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
Sylvie Kosková